

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 17/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av museilagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 december 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av museilagen (RP 303/2014 rd) till kulturutskottet för beredning.

- utvecklingsdirektör Carina Jaatinen, Museiverket
- generaldirektör Risto Ruohonen, Finlands Nationalgalleri
- generalsekreterare Kimmo Levä, Finlands Museiförbund rf.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Merja Leinonen och överinspektör Mirva Mattila, undervisnings- och kulturministeriet

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Finlands Kommunförbund
- Designmuseet
- Samemuseet Siida
- Finlands idrottsmuseum.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår i propositionen att det till museilagen fogas en ny paragraf, där det föreskrivs om förutsättningarna för att utse ett museum till riksomfattande specialmuseum. Undervisnings- och kulturministeriet ska på ansökan till riksomfattande specialmuseum kunna utse ett museum som representerar ett nationellt sett betydande verksamhetsområde och som behövs med tanke på verksamhetsområdet. Museet ska

dessutom ha en nationellt sett betydande samling inom sitt verksamhetsområde och ha förutsättningar att klara av uppgifterna för ett riksomfattande specialmuseum.

De nuvarande riksomfattande specialmuseerna ska senast den 31 december 2018 visa att de uppfyller förutsättningarna för att vara riksomfattande specialmuseum.

Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Den föreslagna lagändringen om riksomfattande

specialmuseer kommer enligt kulturutskottets bedömning att kapa klarhet i museernas uppgifter och urvalsprocesser. Lagändringen stöder också den fortsatta styrningen av de riksomfat-

tande museernas arbete och skapar likvärdiga utgångspunkter för att granska de riksomfattande specialmuseerna. Undervisnings- och kulturministeriet utser de riksomfattande specialmuseerna, som för närvarande är 16 till antalet. Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar, men med följande kommentarer.

Förutsättningar för att utse specialmuseer

I den föreslagna 3 a § räknas fyra förutsättningar upp för att undervisnings- och kulturministeriet på ansökan ska utse ett museum till specialmuseum. Ett museum som vill bli specialmuseum ska representera ett nationellt sett betydande verksamhetsområde, behövas med tanke på verksamhetsområdet, ha en nationellt sett betydande samling inom sitt verksamhetsområde och ha förutsättningar att sköta de uppgifter som riksomfattande specialmuseer har enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av museilagen. Ett museum med status som specialmuseum får 10 procent högre statsandel, men det medför också vissa uppgifter och skyldigheter. Med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning i 7 § i museilagen bestäms dessa uppgifter i statsrådets förordning om museer (1192/2005).

De kvalitativa förutsättningarna för specialmuseer som nämns ovan är enligt utskottets bedömning genomtänkta och motiverade. Utskottet betonar särskilt att museet ska vara nödvändigt med tanke på verksamhetsområdet, vilket enligt propositionsmotiven innebär bland annat riksomfattande sakkunskap inom verksamhetsområdet. Enligt motiven framgår nödvändigheten också av ett aktivt samarbete med museifältet och intressentgrupperna inom verksamhetsområdet, och att det ska finnas uppenbar efterfrågan på museets tjänster samt besökare. Vid bedömningen av nödvändigheten ska man beakta riksomfattande verksamhet, samarbete och intressentgrupper, publikarbete och expertis. Det är enligt kulturutskottet viktigt att specialmuseer på det här sättet uppmuntras till en levande dialog med det egna verksamhetsområdet, olika experter och framför allt sin publik.

I motiven beskrivs vad en nationellt sett betydande samling inom det egna verksamhetsområdet innebär. Museets samlingar ska innehålla rikligt med sådant material som är oersättligt värdefullt med tanke på det finländska kulturarvet och som andra museer inte har. Samlingarna ska till tema, ålder och omfattning vara historiskt och kulturpolitiskt betydande. Samlingsarbetet ska vara planmässigt och syfta till att koordinera det egna områdets samlingsverksamhet och lagringsansvar. Utskottet ställer sig bakom även denna förutsättning och enligt inkommen utredning är den ägnad att skapa klarhet också i Finlands nationalmuseums och dess understödda specialmuseers verksamhet i relation till de riksomfattande specialmuseernas. Lagändringen understryker specialmuseernas del i ansvaret för att ta vara på och bevara den nationella kulturen.

Kulturutskottet understryker att man vid bedömningen av hur väl förutsättningarna uppfylls måste beakta skillnaderna mellan museernas verksamhetsområden, men också mellan exempelvis vilken betydelse olika samlingar och verksamhet har på det riksomfattande planet. Det är enligt utskottet viktigt att ministeriet genom den egna verksamheten främjar den riksomfattande specialmuseisektorns verksamhet och stöder resurstilldelningen för specialmuseernas utökade uppgifter. Enligt regeringspropositionen bör de nuvarande riksomfattande specialmuseerna senast den 31 december 2018 visa att de uppfyller förutsättningarna. Det är bra att museerna har fått tillräckligt med tid på sig att uppfylla de nya förutsättningarna.

En totalöversyn av museilagen

Enligt en utredning till utskottet kommer undervisnings- och kulturministeriet att inleda utarbetandet av ett museipolitiskt program under vårsessionen. Programmet beräknas bli klart 2017.

Utskottet anser en totalöversyn av museilagen vara en mycket viktig och angelägen fråga. Den gällande lagen från 1992 är föråldrad och utskottet anser att den är bristfällig bland annat för att de uppgifter landskapsmuseerna, de regionala konstmuseerna och de riksomfattande spe-

cialmuseerna har regleras närmare enbart på förordningsnivå. En översyn av lagen behöver göras med det snaraste för att skapa klarhet i den inbördes arbetsfördelningen mellan dessa museer och för att precisera till exempel förutsättningarna för de särskilda uppgifter som kan ge status som riksomfattande specialmuseum, så att lagen kan antas under nästa valperiod. Utskottet föreslår ett uttalande om detta (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar och

godkänner ett uttalande (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en totalöversyn av museilagen så att lagen kan antas under valperioden 2015—2018.

Helsingfors den 23 januari 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
medl. Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Jukka Gustafsson /sd
Leena Harkimo /saml
Pauli Kiuru /saml
Kimmo Kivelä /saf

Sanna Lauslahti /saml
Silvia Modig /vänst
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Simo Rundgren /cent
Pauliina Viitamies /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.